

Дата: 06.12.2022

Група: 34

Предмет: Захист України

УРОК 2

ТЕМА: «Рівні надзвичайних ситуацій»

МЕТА:

- Розглянути рівні надзвичайних ситуацій
- Вивчити основні відомості про дії у випадку НС
- Виховати інформаційно-освічену особу, цікавість до обраної професії, дисципліну та уважність

Вивчення нового матеріалу:

Соціальні надзвичайні ситуації — порушення нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене протиправними діями терористичного і антиконституційного спрямування або пов'язане із зникненням (викраденням) зброї та небезпечних речовин, нещасними випадками з людьми тощо.

Гл. 1. Терористичний акт

Тероризм — загроза людству ХХІ століття. 11 вересня 2001 р. світ був шокований зухвалими терористичними актами в Нью-Йорку та Вашингтоні, скоєними підручними Усама бей Ладена (керівник терористичної організації «Аль Каїда»). Цього дня пілоти-смертники спрямували захоплені пасажирські літаки на башти-близнюки Всесвітнього торговельного центру, які були символом прогресу і могутності Америки (гл. 1), а також на Пентагон. У результаті загинуло близько 7000 осіб, багато будинків було зруйновано, особливо престижний діловий район Нью-Йорка Манхеттен. За кілька тижнів американці почали отримувати листи, отруєні збудниками сибірки — страшною інфекційною хвороби. США охопила справжня панічна лихоманка. Після цього уряд ужив рішучих заходів щодо знищення центрів світового тероризму.

Тероризм (від лат. terror — жах) — суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства (захоплення заручників, підпали, убивства, тортури, залякування населення та органів влади або

вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей чи погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей).

Як різновид організованої злочинності, тероризм може поставити під сумнів увесь процес подальшого розвитку людства. На початку XXI століття значно зріс та розширив свої межі тероризм міжнародного характеру, тобто такий, що зачіпає інтереси двох або більше держав, порушує міжнародний правопорядок.

Тероризм є злочином проти людства. Обов'язковими елементами, які характеризують тероризм, є такі: наявність насильства (зазвичай збройного) або його загрози; заподіяння чи загроза заподіяння шкоди здоров'ю людини або матеріальних, моральних збитків; позбавлення або загроза позбавлення життя людей.

Часто ми спостерігаємо телефонний тероризм або його наслідки. Телефонні погрози стосуються, як правило, великого скупчення людей, коли повідомляється про нібито мінування вокзалів, кінотеатрів, адміністративних будинків, шкіл тощо. За твердженням працівників поліції, деколи до подібних витівок схильні підлітки, які мають на меті зірвати таким чином заняття в школі. Телефонне хуліганство і телефонний тероризм — це злочини, за які передбачено кримінальну відповідальність. Зокрема, згідно з Кримінальним кодексом України, за такі витівки стягують значний грошовий штраф або позбавляють волі на термін до п'яти років. За неповнолітніх платять батьки, про що варто пам'ятати і дорослим, і дітям. За сучасними науковими дослідженнями голосу у фоноскопичних лабораторіях, навіть за незначними записаними фразами можна встановити стать, вік, масу, стан здоров'я, регіон проживання, національність тощо. Цих даних достатньо, щоб встановити особистість жартівника, який заплатить і за проведення цієї доволі дорогої експертизи.

Починаючи з кінця XX ст., збільшилася кількість випадків захоплення заручників. Заручник — фізична особа, яка захоплена й утримується з метою спонукання державного органу, підприємства, установи чи організації або окремих осіб здійснити якусь дію чи утриматися від здійснення якоїсь дії як умови звільнення особи, що захоплена.

Рекомендації фахівців щодо дій під час і після захоплення вас заручником:

- не загострюйте розмови з незнайомими людьми на політичні, релігійного теми;
- одягайтеся нейтрально, не зловживайте прикрасами, яскравим і коротким одягом; не носіть із собою релігійних символів;
- не реагуйте на провокаційну чи зухвалу поведінку терористів, не чиніть дій, які можуть привернути їхню увагу;
- продовжуйте спокійно сидіти, ні про що не питаючи й не дивлячись в очі терористам, бажано підкоритися їм беззастережно;
- перш ніж пересунутися чи відкрити сумочку, запитуйте дозволу;
- сховайте документи і матеріали, що можуть вас скомпрометувати;
- віддайте особисті речі, яких вимагають терористи;
- тримайте під рукою фотокартку родини, дітей, іноді це може зворушити злочинців;
- не панікуйте, краще подумайте, як знайти вихід зі становища;

- постарайтеся зрозуміти наміри терористів, щоб оцінити можливості для вчинення опору;
- з'ясуйте, налаштовані вони рішуче чи можливий діалог;
- може трапитися, що терористи здадуться, аби не мати справи зі спеціальними антитерористичними підрозділами;
- уникайте необдуманих дій, тому що в разі невдачі можна поставити під загрозу власну безпеку і безпеку інших пасажирів;
- постарайтеся визначити можливих помічників;
- організуйте почергове постійне спостереження за діями терористів; постарайтеся визначити точну кількість терористів;
- намагайтеся зайнятися чимось — чигати, писати чи розмовляти із сусідами;
- під час стрілянини лягайте на підлогу або ховайтеся за сидінням, але нікуди не біжіть; у подібній ситуації місця біля вікна служать кращою схованкою, ніж місця в проході;
- іноді трапляється нагода врятуватися, перебуваючи біля виходів, розгляньте варіанти втечі через аварійні виходи;
- якщо вдається симулювати симптоми хвороби, є можливість звільнитися в результаті переговорів: часто терористи звільняють жінок, дітей, літніх і хворих людей;
- звільнені заручники мають повідомити якнайбільше деталей: скільки загарбників, у якій частині транспортного засобу вони перебувають, яка в них зброя, скільки людей вони утримують тощо.

Надзвичайна ситуація характеризується такими загальними ознаками:

- загроза загибелі людей чи значне порушення умов їх життєдіяльності;
- заподіяння економічних збитків;
- істотне погіршення стану довкілля.

Класифікація НС за їх рівнями здійснюється для забезпечення організації взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій у процесі вирішення питань, пов'язаних з НС та ліквідацією їх наслідків.

Для визначення рівня надзвичайної ситуації встановлено такі критерії:

- 1) територіальне поширення та обсяги технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації наслідків НС;
- 2) кількість людей, які загинули (постраждали), або чиї умови життя порушено;
- 3) розмір збитків, завданих уражальними чинниками джерела НС.

З урахуванням територіального поширення, обсягів заподіяних або описуваних економічних збитків; кількості людей, які загинули; за масштабом можливих наслідків; характером сил і засобів, що залучаються до їх ліквідації, розрізняють 4 рівні надзвичайних ситуацій:

- 1) загальнодержавний; 2) регіональний; 3) місцевий; 4) об'єктовий.

НС державного рівня за територіальним поширенням вважають такою, що:

- 1) поширилась або може поширитися на територію інших держав;
  - 2) поширилась на територію двох чи більше регіонів України, а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих регіонів (понад один відсоток відповідних бюджетів);
  - 3) яка призвела до загибелі понад десяти осіб або внаслідок якої постраждало понад трьохсот осіб чи було порушено нормальні умови життєдіяльності понад 50-ти тис. осіб більш як на 3 доби;
  - 4) спричинила збитки понад 150 тис. мінімальних розмірів заробітної платні.
- Приклад такої НС — аварія на Чорнобильській АЕС (іл. 2).

Іл. 2 Аварія на Чорнобильській АЕС

Іл. 3. Повінь на Закарпатті в грудні 2017 р.

НС регіонального рівня за територіальним поширенням вважають таку, що:

- 1) поширилась на територію двох чи більше районів (міст обласного значення), областей, а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих районів (понад 1 % відповідних бюджетів);
- 2) призвела до загибелі 3-5 осіб або внаслідок якої постраждало 50-100 осіб чи було порушено нормальні умови життєдіяльності 1000-10 000 осіб довше ніж на 3 доби;

3) завдала збитки понад 15 000 мінімальних розмірів заробітної плати.

Наприклад, повінь на Закарпатті (грудень 2017) — стихійне лихо, що сталося через інтенсивні опади у вигляді дощу і снігу; сталося різке підняття рівня води в річках, особливо в низинних Виноградівському та Іршавському районах. Цю повінь вважають найбільшою на Західній Україні у 1997-2017 рр. (іл. 3).

НС місцевого рівня за територіальним поширенням вважають таку:

1) яка вийшла за межі території потенційно небезпечного об'єкта, загрожує довкіллю, сусіднім населеним пунктам, інженерним спорудам, а для її ліквідації необхідні матеріальні й технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості потенційно небезпечного об'єкта (понад 1 % відповідних бюджетів); до місцевого рівня також належать всі НС, які виникають на об'єктах житлово-комунальної сфери;

2) унаслідок якої загинуло 1-2 особи або постраждало 20-50 осіб чи було порушено нормальні умови життєдіяльності 100-1000 осіб довше ніж на 3 доби;

3) збитки від якої перевищили 2000 мінімальних розмірів заробітної плати.

Наприклад, повінь під Одесою в 2013 р. (іл. 4) внаслідок тропічної зливи.

Іл. 4. Повінь під Одесою в 2013 р.

Лл. 5. Пожежа в центрі Тернополя в 2015 р.

Об'єктового рівня визнається надзвичайна ситуація, яка не підпадає під названі вище визначення, тобто така, що розгортається на території об'єкта або на самому об'єкті, її наслідки не виходять за межі об'єкта або його санітарно-захисної зони. Наприклад, пожежа в м. Тернопіль, на вул. Сагайдачного, 5 серпня 2015 р. (іл. 5).

Що більше постраждалих людей під час надзвичайної ситуації, то ширшу територію вона охоплює. І навпаки. Через це за основу чинних класифікацій НС за їх масштабом найчастіше беруть територіальний принцип, за яким НС поділяють на локальні, об'єктові, місцеві, регіональні, загальнодержавні (національні), континентальні та глобальні (загальнопланетарні).

До НС, як правило, призводять аварії, катастрофи, стихійні лиха, епідемії, терористичні акти, збройні конфлікти тощо.

Загроза виникнення надзвичайної ситуації будь якого рівня — це реальна загроза для життя і здоров'я людей, загроза порушення нормальних умов їх життя і діяльності або ж значних матеріальних утрат. Тенденція зростання кількості надзвичайних ситуацій, важкість їх наслідків змушують розглядати їх як серйозну загрозу безпеці окремої людини, суспільству та навколишньому середовищу, а також стабільності розвитку економіки країни. Для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій необхідно залучати значну кількість людських, матеріальних і технічних ресурсів. Тому, запобігання надзвичайним ситуаціям, ліквідація їх наслідків, максимальне зниження масштабів утрат та збитків є одною з важливих загальнодержавних проблем і одним з найважливіших завдань органів виконавчої влади і управління всіх рівнів.

Питання для самоконтролю:

1. Які протиправні дії можуть призвести до соціальних НС; чим їх характеризують?
2. Що таке тероризм і які його форми?
3. Назвіть загальні ознаки НС; чому вибрали саме їх?
4. За якими ознаками визначають рівень НС?
5. Як поділяють НС за вагомістю впливу на людей?
6. На які категорії поділяють аварії, які можуть бути причиною НС?
7. На які рівні поділяють НС? Опишіть кожен з них, наведіть приклади.

Домашнє завдання:

- Законспектувати матеріал уроку, переглянути презентацію до уроку
- Читати: <https://uahistory.co/pidruchniki/gydima-national-defense-bases-medical-knowledge-girls-10-class-2018/> §43
- Для зворотнього зв'язку використовувати e-mail: 2573562@ukr.net